

DREPTURILE OMULUI - RESPONSABILITATE PENTRU DEMNITATE

- Câteva considerații teologice* -

Aniversăm anul acesta 60 de ani de la adoptarea la 10 decembrie 1948, la Paris, de către cele 58 de State membre de atunci ale Adunării generale a ONU, a *Declarației universale a drepturilor omului*. Subiect predilect al dezbaterilor filosofice și politice contemporane, tema drepturilor omului e din ce în ce mai prezentă ca limbaj comun și cadru de bază în relațiile, dialogurile și instituțiile internaționale.

Pentru Biserica Ortodoxă, această *Declarație* este importantă deoarece marchează în istorie un moment crucial în promovarea demnității și valorii persoanei umane prin recunoașterea drepturilor sale fundamentale.

De altfel, dreptul la viață, libertatea de conștiință, de expresie, de religie, dreptul la educație sunt tot atâtea imperative care structurează esențial discursul social al Bisericii. Un discurs social care *articulează o fundamentare etică a drepturilor omului pe o adevărată antropologie teologică*. Este ceea ce teologii timpului nostru numesc „gândirea socială”² sau chiar „doctrina socială” a Bisericii, întrucât aceasta din urmă, chiar dacă ontologic este orientată către „plinirea vremii”, trebuie să marcheze timpul istoric, legătura ei cu istoria. Din acest punct de vedere, centralitatea misiunii Bisericii constă deodată în protejarea creației sau a lumii, văzută ca „*dar al lui Dumnezeu*”, și în recunoașterea sau afirmarea demnității persoanei umane, creată *după chipul lui Dumnezeu*. Demnitatea persoanei umane constituie de fapt și cheia de boltă care unește între ele dreptul la existență, dreptul la libertate și drepturile sociale ale comunității ce se regăsesc ferm exprimate în *Declarația universală a drepturilor omului*.

---

* Cuvântul Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, susținut în cadrul Simpozionului „Demnitate și justiție pentru toți”, sâmbătă 13 decembrie 2008, Palatul Patriarhiei.

² Vezi Ioan I. Ică jr & Germano Marani, *Gândirea socială a Bisericii*, Deisis, Sibiu, 2002.

Găsim așadar în *Declarația drepturilor omului* afirmații care pot fi compatibile cu **dimensiunea personalistă a antropologiei teologice ortodoxe**, potrivit căreia persoana umană este unică, de neînlocuit, destinată către o viață transcendentă, și nu doar o unitate în cadrul unei entități sociale, iar această dimensiune transcendentă sau de ireductibilitate la natură îi conferă omului o valoare inestimabilă și eternă, de participare la comuniunea eternă a Persoanelor divine ale Sfintei Treimi.

Astfel, din punct de vedere teologic, destinul uman, vocația persoanei umane se împlinește în comuniune, în comunitate, în societate, și aceasta la toate nivelurile ei: familie, grup, etnie, națiune etc. Iar în acest caz, trebuie subliniat că *Declarația de la 1948* recunoaște omului nu numai drepturi individuale, ci și *drepturi sociale* în cadrul diferitelor colectivități umane.

Definirea persoanei umane ca ființă în comuniune, ca existență solidară, întoarsă spre semenii, ne face să nu disociem **drepturile omului de îndatoririle sau responsabilitățile** sale. Primul articol al *Declarației universale a drepturilor omului* afirmă că toate ființele umane care se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi trebuie să se comporte unele față de altele „în spiritul fraternității”. Iar Articolul 29 al aceleiași *Declarații* vorbește despre faptul că «*orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale*». De altfel, cuvintele «drept» (din lat. „*directus*”) și «just» (lat. „*justus*”) sunt înrudite semantic. Drept este ceea ce este just. Iar «justiția» desemnează idealul unei distribuiri echitabile a avantajelor pe care le avem din viața socială și a îndatoririlor pe care aceasta le impune, adică a da fiecăruia ceea ce i se cuvine. Astfel, reciprocitatea dintre drepturi și îndatoriri apare ca esențială pentru societate, constituind chiar una din cele mai importante priorități ale societății contemporane.

Tensiunea reală dintre drepturile individuale ale omului și îndatoririle sale social-comunitare poate fi depășită dacă aceste drepturi fundamentale sunt puse în acord cu valorile moral-spirituale. Adică, drepturile formale trebuie completate cu **dimensiunea moral-spirituală a demnității umane**.

Desigur, teologia oferă lumii viziunea despre omul ca subiect liber, capabil să ia decizii libere, viziune strâns legată de demnitatea atribuită fiecărei persoane. Însă demnitatea libertății umane este condiționată de fundamentul său etic, adică de responsabilitate. Din acest punct de vedere, drepturile persoanei se coroborează cu cele ale aproapelui. Respectul pentru aproapele trebuie să fie cel puțin echivalent cu cel pe care-l doresc pentru propria persoană (cf. Matei 22, 39: „*Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți*”). Căci nu este suficient „să fii împreună” pentru a fi o adevărată persoană în sens teologic. Pentru a actualiza chipul treimic în om, acesta trebuie trăit ca dăruire de sine sau dăruire reciprocă, solidaritate și cooperare.

Mai ales acum, când criza financiară a devenit un fenomen îngrijorător, este necesar ca *demnitatea umană să fie și mai mult apărată de umilirea care derivă*

din sărăcie, șomaj, exploatare, nedreptate socială, foamete și suferință. Pentru că, din perspectivă teologică, viața omului nu reprezintă doar un „drept”, ci, mult mai mult decât atât, ea este un „dar” al lui Dumnezeu³. Un dar de preț care trebuie apărat, păstrat și cultivat în relație, în comuniune, în Biserică și în societate. În acest sens, Bisericile au ca bază a gândirii lor sociale Evanghelia iubirii lui Hristos față de toți oamenii, iubire care devine și criteriul evaluării vieții umane în istorie (cf. Matei 25, 31-46).

*Așadar, Biserica apără drepturile omului, dar și valorile moral-spirituale ale comuniunii umane, întrucât în societate *spiritualitatea autentică este tocmai legătura profundă dintre libertate, iubire și responsabilitate în relație cu Dumnezeu și cu oamenii.**

Felicităm pe toți organizatorii acestui simpozion, în special, Institutul Român pentru Drepturile Omului, și dorim tuturor participanților bucuria de-a lucra împreună pentru apărarea și cultivarea demnității umane și a comuniunii fraterne.

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

---

³ Cf. Ioan 10,10: „Eu am venit ca viață să aibă și din belșug să aibă”.